

BONIFATIUS VIII

Na twee jaar, meestal gebruikelijk in ons Romeinse priesterhuis Santa Maria dell'Anima, ben ik teruggetreden als vice-rector ad interim, maar terstond is mij een andere taak opgedragen. Als *capo della cultura* is het mijn opdracht de in deze gemeenschap samenwonende priesters uit het Europa dat eertijds samenviel met het Heilige Roomse Rijk nader te doen kennis maken met vooral artistiek erfgoed van de Kerk. Daarmee keert gedeeltelijk mijn taak terug aan de Leidse universiteit waar ik meer dan twintig jaar met studenten tentoonstellingen heb bezocht en op excursie ben geweest.

Vandaag zijn we in Anagni en Ferentino – stadjes van vóór de Romeinse tijd vijftig kilometer ten zuidoosten van Rome. Beide zijn het bezoek waard om hun oude muren, hun kathedralen en kerken uit de Romaanse periode en om hoogst wereldlijke bladzijden uit de geschiedenis van het pausschap. We vieren de Eucharistie in de kathedraal van Anagni en besluiten de dag met de Vespers in de Mariakerk van Ferentino. Daartussen cultuuruitingen van het verleden, onderbroken door de *pranzo* met locale spijzen en wijn. De kathedrale schatkamer bewaart kostbare paramenten, afkomstig uit Sicilië en Engeland, vervaardigd voor paus Bonifatius VIII, aanzienlijke telg van hier, in wiens paleis enige vertrekken als museum zijn ingericht.

In 1294 is de als heilig beschouwde kluizenaar Pietro Murrone tot paus gekozen, maar binnen een half jaar treedt Celestinus V af. Niet tegen zijn taak opgewassen weliswaar, maar tot aftreden aangemoedigd door zijn raadgever Benedetto Caetani die hem terstond opvolgt als Bonifatius VIII, terwijl hij zijn voorganger zekerheidshalve gevangen zet. Hoogmoedig en één meter 85 lang – een reus voor die tijd -- vaardigt paus Caetani de bul *Unam sanctam* af om de macht van de Kerk te plaatsen boven die van de wereld. Niettemin wordt hij in 1303 door de Fransen hier in zijn eigen paleis gevangen genomen. Na twee dagen bevrijd door zijn stadgenoten, sterft hij een maand later in Rome. Een wereldlijk vorst die destijds mede het pauselijk gezag heeft verspeeld.